

2024

JAAAR VERSLAG

SONNENBORGH
MUSEUM • STERRENWACHT

INHOUD

Woord vooraf	02
Bericht van het bestuur	03
Uitgelicht	06
Bezoek, aanbod en activiteiten	09
Educatie	11
Projecten	13
Marketing & communicatie	15
Bedrijfsvoering	19
Samenwerking	22
Onderzoek en ontwikkeling	26
Organisatie	31
Dank aan partners	34
Bijlagen	
Financieel overzicht	35
Quotes	36

WOORD VOORAF

2024 was op veel vlakken een bijzonder jaar voor Sonnenborgh. Voor het eerst deden we mee aan de cultuurnotaprocedure van de gemeente Utrecht — met succes! We ontvingen een mooie subsidie voor de komende vier jaar. Daarmee kregen we niet alleen financiële steun, maar ook erkenning voor onze vernieuwde missie en visie. Dat geeft vertrouwen dat we op de juiste weg zijn in onze koers als toekomstgerichte, culturele instelling.

Ook zijn we trots op de komst van Gerard van der Steenhoven als voorzitter van ons bestuur. Als voormalig hoofddirecteur van het KNMI en nu o.a. Ministerie BZK, brengt hij ervaring en visie mee die perfect passen bij de ambities van Sonnenborgh. Een ander hoogtepunt: we evenaarden opnieuw het bezoekersrecord van 2023. Geen eenmalige piek dus, maar een bevestiging van onze groeiende aantrekkingskracht.

Het jaar stond in het teken van balanceren tussen ons reguliere programma met talloze publieksactiviteiten én het vormgeven van vernieuwing. Een pittige combinatie — maar eentje die we met succes hebben aangepakt. Ik blijf me telkens weer verbazen over wat een kleine, gedreven organisatie als de onze kan neerzetten.

Samen met een betrokken team en creatieve externe programmamakers hebben we flinke stappen gezet. Denk aan het Down to Earth-festival, dat zowel inhoudelijk als qua bezoekerswaardering een groot succes was. Of aan het 'Op Aarde'-programma, dat nog in de ontwikkelfase zit, maar nu al veelbelovend is. Dankzij enthousiaste reacties van cultuurfondsen en samenwerkingspartners zoals het KNMI en de Universiteit Utrecht, hebben we in 2024 voldoende middelen opgehaald om dit programma in 2025 te lanceren.

We bouwen intussen gestaag verder aan intensieve samenwerkingen — met vertrouwde én nieuwe partners. Zo ontwikkelt Sonnenborgh zich steeds meer tot een vanzelfsprekende plek voor cultuur, wetenschap en publiek: een observatorium van verleden én toekomst.

In dit jaarverslag blikken we terug op de hoogtepunten van 2024 én kijken we vooruit naar de beleidsperiode 2025–2028.

Tot slot wil ik graag een bijzonder woord van dank uitspreken aan onze vrijwilligers. Jullie inzet en enthousiasme zijn van onschatbare waarde. Zonder jullie zou Sonnenborgh niet zijn wat het nu is.

Giovanni Stijnen – directeur

BERICHT VAN HET BESTUUR

Utrecht mag trots zijn op Sonnenborgh! Op een prachtige plaats in het centrum van de 4de stad van Nederland treft de bezoeker niet alleen een prachtig historisch gebouw dat ons ver terugbrengt in de geschiedenis van de stad Utrecht, maar ook een publiekssterrenwacht en een populair wetenschappelijk museum. Deze bijzondere combinatie maakt Sonnenborgh tot een uniek cultureel object in Utrecht en Nederland.

Een klein team o.l.v. directeur Giovanni Stijnen slaagt er heel goed in om al deze museale, culture en educatieve activiteiten aan te sturen, en is daarnaast ook nog bezig met nieuwe activiteiten. Zo is in 2024 een nieuwe tentoonstelling voorbereid die gericht is op het onderwerp Klimaat, waarmee de oude link met het KNMI (dat ooit is opgericht in 1854 met Sonnenborgh als eerste vestigingslocatie) versterkt werd en ingespeeld wordt op een zeer actueel maatschappelijk thema. Kort voor het schrijven van dit bericht is de tentoonstelling “Op Aarde”, zoals hij is gaan heten, met succes van start gegaan. In Sonnenborgh komen zo de interesse voor de sterren en planeten (door naar boven te kijken), weer en klimaat (door vanuit de ruimte naar beneden te kijken) en de historie (door terug te kijken in de tijd) op één plaats samen.

Het bestuur van Sonnenborgh spreekt eens in de (ongeveer) acht weken met de directie over het gevoerde beleid en eventuele plannen voor de toekomst. In die gesprekken - en de daarbij aangeleverde stukken - zien wij hoe een gedreven team van medewerkers en vrijwilligers er in slaagt van Sonnenborgh zo'n boeiende plek te maken. Bewust wordt gezocht naar nieuwe activiteiten om steeds weer andere doelgroepen te bereiken.

Maar daarnaast worden de programma's voor bijvoorbeeld scholieren en studenten onverminderd voortgezet, en worden de banden met bestaande en nieuwe partners steeds weer aangehaald. Kortom Sonnenborgh bruist van energie, en dat geeft het bestuur - naast de goede financiële en bezoekers-cijfers - alle reden om met tevredenheid terug te kijken op het jaar 2024.

Het bestuur zelf is ook veranderd in 2024. Na vele jaren is afscheid genomen van voorzitter Felix Betonville, waarna het bestuur korte tijd geleid is door onze penningmeester Steef Klop. Vanaf deze plaats wil ik Felix en Steef zeer hartelijk bedanken voor hun enorme inzet voor het bestuur van Sonnenborgh. Hun wijze adviezen en besluiten hebben mede de basis gelegd voor het huidige succes. Dank daarvoor! Eind 2024 ben ik als nieuwe voorzitter van het bestuur aangetreden. Ik voel mij zeer vereerd deze rol te mogen vervullen. Als voormalig hoofddirecteur van het KNMI had ik al met enige regelmaat contact met Sonnenborgh, en zo heb ik ook zelf kunnen zien hoe sterk het museum zich in de afgelopen jaren ontwikkeld heeft.

In de komende jaren zal Sonnenborgh zich verder ontwikkelen tot een van de culturele “hot spots” van de gemeente Utrecht. Wij steunen deze koers als bestuur ten volle. Juist in tijden van “fake news” en toenemende polarisatie, is er behoefte aan een onderdompeling in de feitelijke van wetenschap, of dat nu gaat over de etherische schoonheid van de sterrenkunde, de actuele confrontatie met klimaatwetenschap of de verrassende historie van een bolwerk op de rand van de oude binnenstad van Utrecht. Om nog maar niet te spreken over de verbanden tussen deze drie domeinen.

Als bestuur wensen wij de directie veel succes toe bij het verder realiseren van hun ambities. Wij wensen de bezoeker veel plezier en “oh-ik-wist-niet-dat” momenten. En daarnaast hopen wij dat onze zakelijke partners nog vaker gebruik zullen maken van de bijzondere faciliteiten van Sonnenborgh.

Namens het bestuur,

Gerard van der Steenhoven -
voorzitter

“Juist in tijden van “fake news” en toenemende polarisatie, is er behoefte aan een onderdompeling in de feitelijkheid van wetenschap, of dat nu gaat over de etherische schoonheid van de sterrenkunde, de actuele confrontatie met klimaatwetenschap of de verrassende historie van een bolwerk op de rand van de oude binnenstad van Utrecht.
-- Gerard van der Steenhoven, voorzitter

Fotograaf: Roy Keeris

UITGELICHT

NIEUW FESTIVAL ZOMERPROGRAMMA: DOWN TO EARTH

We introduceerden dit jaar een nieuw zomerprogramma. Hiermee richtten we ons op een nieuwe doelgroep (jong volwassenen) en werd onze nieuwe visie (de planeet aarde centraler in het Sonnenborgh programma) inhoudelijk ingevuld. We verkochten vrijwel alle kaarten van vier edities inclusief een prikkelarme variant. Bezoekers waardeerden het programma met ruime 8.

TENTOONSTELLING: VONDSTEN IN HET TOILET

Het toilet in ons Bastion was hoognodig aan vervanging toe. Samen met Stadsherstel en in overleg met K.F. Hein Fonds hebben we van deze nood een deugd gemaakt en niet alleen verbouwd, maar ook gelijk een kleine tentoonstelling over de historie van het bastion ontwikkeld: Vondsten in het Toilet.

DEELNAME AAN HET LANDELIJKE MOONSHOTS PROGRAMMA

We deden mee aan het Moonshots programma van NSO - Netherlands Space Office. NL MOONSHOTS '24 is een ambitieus en grensverleggend programma, op initiatief van het Netherlands Space Office en gefinancierd door het Ministerie van OCW, dat innovaties in de ruimtevaart en ruimteonderzoek stimuleert. Een grote internationale delegatie astronauten bezocht in Nederland onderwijs- en cultuurinstellingen.

BOEKPRESENTATIE WEER EN WIND

Op Sonnenborgh werd het bijzondere boek *Weer en wind – De man achter de wet* van Buys Ballot van Dirk van Delft gepresenteerd. Het boek werd overhandigd aan KNMI-directeur Maarten van Aalst en staat volledig in het teken van Christophorus Buys Ballot (1817-1890), oprichter van het KNMI en een van 's werelds meest invloedrijke meteorologen.

TOEKENNING CULTUURNOTA 2025 – 2028

We kregen van de cultuurnota commissie een positief advies en een mooie toekenning voor de nieuwe beleidsperiode 2025 – 2028. Dit was voor Sonnenborgh de eerste keer inschrijven onder cultuur.

Van groot belang voor Sonnenborgh, hiermee is een deel van de basis voor financiering voor de komende jaren veiliggesteld. Daarnaast geeft het aan dat Sonnenborgh op weg is naar een nog steviger cultureel-wetenschappelijk profiel dat past in het cultuurbeleid van Utrecht.

ZONNEPANELEN OP SONNENBORGH

In samenwerking met K.F. Hein Fonds en met een bijdrage van onze Vrienden Stichting konden we dit jaar zonnepanelen op het gebouw plaatsen. Op weg naar een duurzamer museum.

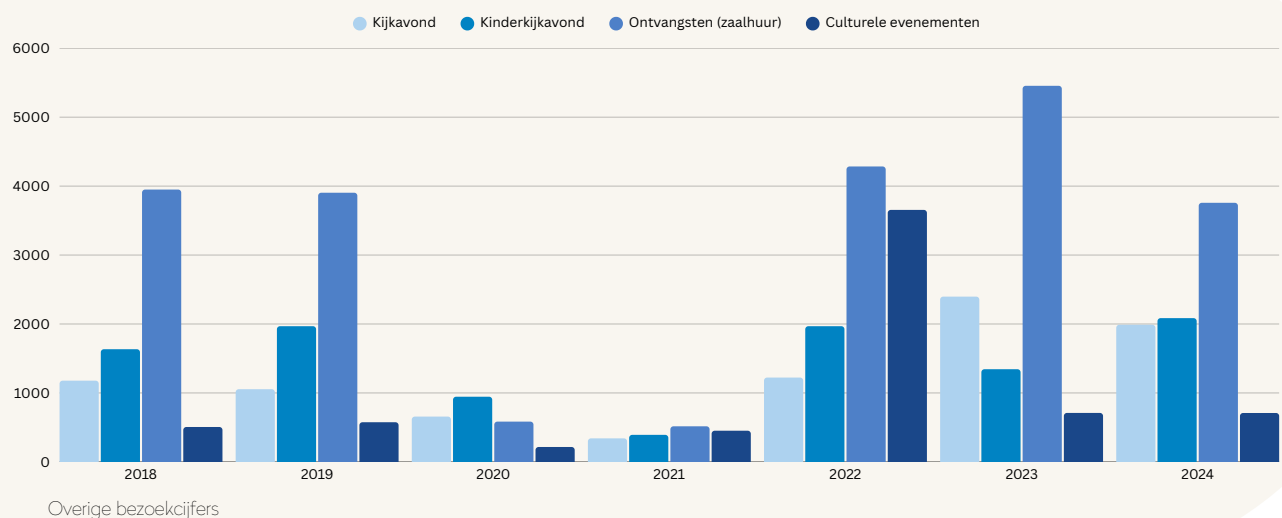
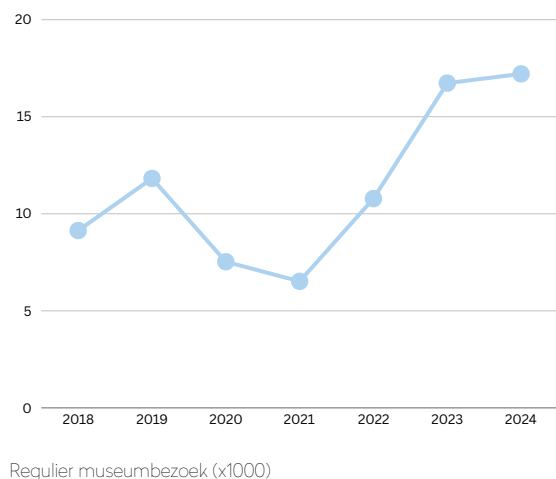
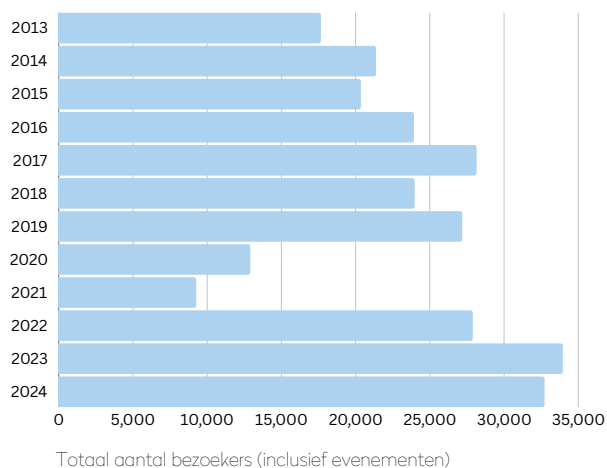
BEZOEK, AANBOD & ACTIVITEITEN

BEZOEK

Museumbezoek

Na een prachtig 2023 met record aantallen bezoekers zien we dat ook dit jaar dat de bezoekers Sonnenborgh weer op hetzelfde niveau weten te vinden. Met de opening van onze nieuwe tentoonstelling in 2025 verwachten nog eens extra groei te realiseren.

Bezoekcijfers

*

De kleine daling in bezoekerscijfers en ontvangsten ten opzichte van vorige jaar is te wijten aan de wc-verbouwing. Tijdens deze periode konden we geen zaalhuur ontvangen in het bastion.

AANBOD EN ACTIVITEIT

Reguliere programmering museum en sterrenwacht

Ook dit jaar bestond ons reguliere programma weer uit een reeks terugkerende activiteiten – wekelijks, maandelijks of tijdelijk – en te boeken rondleidingen. Het vaste aanbod omvat onder andere: rondleidingen en mini-colleges, sterrenkijkavonden, de kindercursus sterrenkunde, de Kosmische Kindercolleges (lezingen voor families), de cursus 'Inleiding tot de sterrenkunde' voor volwassenen, Zon op Zondag, de Super Sunday Solar Science Show, Heelal binnen handbereik en de Maankijkavonden.

Daarnaast namen we opnieuw deel aan diverse stadsbrede evenementen, zoals Open Monumentendag, Open Tuinendag en het Festival Oude Muziek. Ook waren we vertegenwoordigd bij landelijke activiteiten zoals de Landelijke Sterrenkijkdagen, Landelijke Zonnekijkdagen, Nacht van de Nacht en de Museumweek.

Tijdens schoolvakanties en op feestdagen die voor ons relevant zijn, zorgen we uiteraard voor een aanvullend programma. Denk hierbij aan extra planetariumshows, knutselactiviteiten, proefjes of aanvullende kijkavonden.

Verder hebben we gewerkt aan het uitbreiden en vernieuwen van ons aanbod. Eind 2023 zijn we gestart met het ontwikkelen van nieuwe festivalavonden in de tuin, gericht op jongvolwassenen. In de zomer van 2024 hebben we de eerste vier edities van 'Down to Earth' met succes gelanceerd. Ook organiseerden we een prikkelarme variant van dit evenement. Hiermee zetten we een concrete stap richting de inclusiviteitsdoelen die we ons in het meerjarenplan hebben gesteld.

Samenwerking Qeet

In 2024 zijn we een nieuwe weg ingeslagen in onze samenwerking met Qeet. De focus lag op een vruchtbare én efficiëntere manier van samenwerken – en dat is met succes gerealiseerd. De afspraken rond het contract worden regelmatig geëvalueerd, onze samenwerking zetten we met vertrouwen voort.

Qeet en Sonnenborgh beschouwen elkaar als volwaardige partners, wat heeft geleid tot een hecht team. Een team dat samen wil bouwen aan de toekomst van Sonnenborgh en gedeelde waarden verder tot uiting wil brengen. Denk hierbij aan duurzaamheid, het gebruik van lokale producten en het gezamenlijk organiseren van evenementen rondom de nieuwe tentoonstelling Op Aarde. Het jaar 2024 was een vruchtbare periode vol nieuwe ideeën, intensievere samenwerking en een sterkere verwevenheid tussen beide organisaties. Een ontwikkeling waar Sonnenborgh met trots op terugkijkt.

Uit reacties van onze bezoekers blijkt bovendien dat zij zeer tevreden zijn over de samenwerking met Qeet en de ervaring met het huren van onze zalen. Onze locatie, de mogelijkheden en het persoonlijke contact – waar we in 2023 extra aandacht aan besteedden – worden vaak positief genoemd.

Met die basis gaan we 2025 vol ambitie tegemoet.

EDUCATIE

Sonnenborgh heeft een breed programma-aanbod voor scholen. We hebben programma's voor alle leeftijden vanaf groep 1-2 in het primair onderwijs t/m het hoger onderwijs. Voor elke leeftijd en elk niveau is er de mogelijkheid om Sonnenborgh te bezoeken. Daarnaast gaan we naar scholen toe met zowel een aantal educatieve programma's als het mobiele planetarium. Afgelopen jaar mochten we opnieuw diverse profielwerkstukken ondersteunen. En ook de studenten van de Universiteit Utrecht hebben hun jaarlijkse practicum met onze meetinstrumenten opnieuw volbracht.

2024

In ons educatieve aanbod miste nog een programma voor groep 3 en 4 van het primair onderwijs. Met de ontwikkeling van Op Ruimtereis! is dit gat gedicht. Het programma volgt de reis van Sonnie, het ruimtewezen dat bij ons op bezoek is geweest, door ons zonnestelsel. Door middel van een bewegingsspel leren de leerlingen meer over het weer en klimaat op andere planeten en ontdekken ze wat onze planeet zo bijzonder maakt.

Resultaten 'Op Ruimtereis'

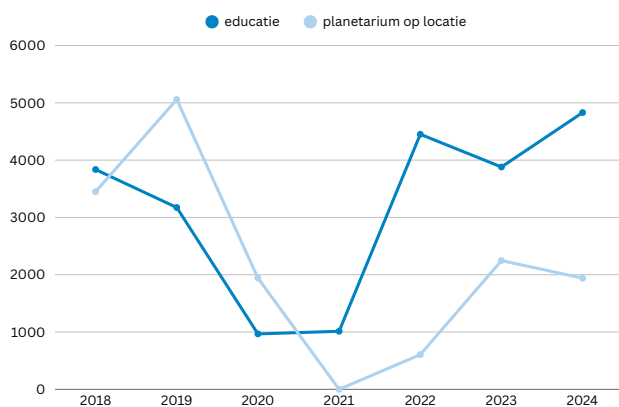
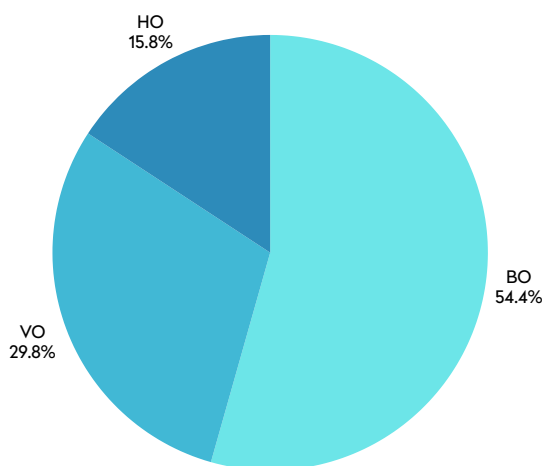
Vanaf september 2023 ontvingen we 7 groepen voor het nieuwe programma Op Ruimtereis! We merken dat er vrijwel direct veel vraag was naar dit programma, dus dit programma dicht zeker een gat in de vraag die scholen hadden.

BEZOEKSCIJFERS SONNENBORGH REGULIER

We ontvingen in 2024 64 primair onderwijsgroepen van 31 verschillende scholen. Van het voortgezet onderwijs ontvingen we 43 groepen van 22 verschillende scholen en van het hoger onderwijs ontvingen we 2 groepen van 5 verschillende scholen. In totaal hebben we 4830 leerlingen ontvangen.

Voor het planetarium ontvingen we 1940 leerlingen.

Educatie en planetariumvoorstellingen

SAMENWERKINGEN

Samenwerking met Cultuur en School

Ook in 2024 werd weer samengewerkt met Cultuur en School, het coördinatiepunt en kennisplatform voor cultuuronderwijs in de stad Utrecht. Via Cultuur en School weet vooral het primair onderwijs ons te vinden. Daarnaast hebben we via Cultuur en School kunnen deelnemen aan een training over prikkelarm aanbod, een onderwerp waar we in 2025 mee aan de slag zullen gaan.

Verkenning samenwerking Yuverta en WisMon

In 2024 zijn we een verkenning gestart om samen te werken met Yuverta, een school voor VMBO in Utrecht en WisMon een onderwijsontwikkelinstelling. Doel is om tot een VMBO programma te komen over sterrenkunde

dat helemaal ingebed zit in het VMBO onderwijs. De eerste verkenningen zijn positief en we willen hiermee een subsidieaanvraag gaan doen in de eerste helft van 2025.

EDUCATIEPROGRAMMA OP AARDE

Bij de nieuwe tentoonstelling Op Aarde die in april 2025 geopend zal worden, komt ook een nieuw educatieprogramma voor groep 7-8 van het primair onderwijs. Verkennende werkzaamheden hiervoor zijn in 2024 gestart. Het doel is om vanaf voorjaar 2026 dit programma aan scholen aan te kunnen bieden.

NIEUWE EDUCATIEVE VISIE

Naar aanleiding van de nieuwe visie voor Sonnenborgh is er ook nagedacht over de nieuwe educatieve visie. De komende jaren staat op de planning om het educatieve aanbod volledig te vernieuwen, waarbij deze educatieve visie een belangrijk startpunt is. We sluiten met onze educatieve visie aan op de algemene visie van Sonnenborgh. Onze kernwaarden zijn dezelfde:

- Verwondering – nieuwsgierigheid
- Verbinding – actief – kritisch denken
- Verkenning – wetenschapswijs – probleemoplossend

Ons doel is om de leerlingen te verwonderen over de schoonheid en het bijzondere van de aarde en het heelal. Dit willen we doen door onderzoekend leren en STEAM activiteiten (Science, Technology, Engineering, the Arts and Mathematics) meer te integreren in onze programma's, waardoor de leerlingen actiever zijn in hun eigen leerproces. Daarnaast willen we een sterkere verbinding met de wetenschap, bijvoorbeeld door wetenschappers aan het woord te laten, tijdens de ontwikkeling samen te werken met wetenschappers, etc. Ook zijn er een paar praktische doelen geformuleerd; op dit moment kunnen we één klas tegelijkertijd ontvangen. Echter krijgen we vaak vraag naar meerdere klassen op hetzelfde tijdstip, of moeten we nee verkopen omdat een tijdslot al vol zit. We willen onze programma's zodanig insteken dat het mogelijk is om twee klassen tegelijkertijd te ontvangen en we daarmee onze capaciteit verhogen.

PROJECTEN

In 2024 hebben we aan verschillende projecten meegewerkt, een basis gelegd of opgeleverd.

Down to Earth (DTE)

Down to Earth is een nieuw programma gericht op jong volwassen waarin we de aarde centraal stellen. Het programma voelt als een festival waarin inhoud en plezier samenkomen. Doel is bezoekers een beleving van verbinding met de aarde te geven en hen ook uit te dagen om te reflecteren op hun relatie met onze planeet. DTE is als format ontwikkeld in 2024 en werd voor het eerst en met succes uitgevoerd. We verkochten vrijwel alle beschikbare kaarten (ongeveer 650) en onze bezoekers waardeerden het programma met een dikke 8.

We nemen het programma op in ons vaste aanbod vanaf 2025. Elk jaar zijn er meerdere edities.

Vondsten in het Toilet

Het toilet in ons Bastion was hoognodig aan vervanging toe. Samen met Stadsherstel en in overleg met K.F. Hein Fonds hebben we van deze nood een deugd gemaakt en niet alleen verbouwd, maar ook gelijk een kleine tentoonstelling over de historie van het bastion ontwikkeld: Vondsten in het Toilet. Met dit project wordt een stukje Sonnenborgh historie weer zichtbaar gemaakt voor het publiek.

Schurende Dialogen

In 2024 ging het door NWO gefinancierde project Schurende Dialogen van start. In dit project staan maatschappelijke kwesties centraal waarin de rol van wetenschap en technologie betwist wordt: de stikstofcrisis en de klimaatcrisis. Onderzoekers van de Vrije Universiteit (Athena Instituut) werken samen met drie wetenschapsmusea (Museon Omniversum, Sonnenborgh, en Naturalis) en een theatermaker (Mens in de Maak) aan een nieuwe wetenschapscommunicatiemethode op basis van "brave spaces" (een concept uit de onderwijskunde) en de theaterdialoog. Onze deelname aan dit project past bij de ambitie om nog meer een podium voor dialoog en ontmoeting te zijn. Bovendien leren we meer over nieuwe vormen van gesprek en dialoog (via theater). Ook

leren we meer over welke positie musea kunnen innemen in gepolariseerde onderwerpen zoals klimaat.

Kosmische Kindercolleges

Ook in 2024 wisten we weer veel jonge ruimtefans te bereiken met verrassende, leerzame en interactieve colleges. Mara Helder trapte het seizoen af met een lezing over de oerknal. Daarna namen jonge onderzoekers zoals Tim van den Akker en Thomas Bakx de kinderen mee in de wereld van de ijskappen en de zon.

De betrokkenheid van deze jonge wetenschappers van de Universiteit Utrecht maakt deze reeks extra bijzonder, ze brengen wetenschap tot leven voor een jong publiek.

Merz telescoop

De Merz-telescoop ook wel de Grote Kijker genoemd is voor Sonnenborgh een pronkstuk en levend cultureel erfgoed. De telescoop wordt nog steeds ingezet bij kijkavonden en andere activiteiten. In 2024 stelden we vast dat een opknapbeurt van de aansturingsmotor nodig is. We stelden een (informele) werkgroep samen met vertegenwoordigers van de Universiteit Utrecht, het Universiteitsmuseum Utrecht, Boerhave Museum en de sterrenwacht in Leiden. Met veel enthousiasme en liefde voor dit markante object werden plannen ontwikkeld om het gebruik de komende jaren veilig te stellen. In 2025 vindt de opknapbeurt plaats. Sonnenborgh investeert eigen middelen hiervoor.

K.F. Hein Fonds kunstcommissie

In 2024 werd Sonnenborgh gevraagd om locatie te zijn voor het K.F. Hein Fonds kunstcommissie project. Een nieuw jong talent krijgt de kans een kunstobject te ontwikkelen en twee jaar tentoon te stellen in Sonnenborgh. Zo werkt Sonnenborgh mee aan ruimte voor jonge makers. Plaatsing van het object volgt in 2025.

Radio Botanica

Radio Botanica is een unieke samenwerking tussen Sonnenborgh museum en sterrenwacht, Universiteitsmuseum Utrecht en de Botanische Tuinen van de Universiteit Utrecht. Het project wil plantenliefde aanwakkeren en mens en plant dichterbij elkaar brengen. In drie speciaal ontworpen 'minimusea' in de tuinen van de musea – vormgegeven als historische of futuristische botanische werkplaatsen – beleven gezinnen een tijdreis waarin planten letterlijk tot leven komen via een immersieve luisterervaring. Humor en verbeelding staan centraal, zodat het publiek spelenderwijs leert over plantbewustzijn. Met een brede publiekscampagne, drempelverlagende aanpak en bekende ambassadeurs willen de musea nieuwe bezoekersgroepen aantrekken. De hoofdrol is weggelegd voor gerenommeerde audiomakers die eerder succes hadden met de podcast Groene Oren, die meer dan 800.000 keer beluisterd werd. Radio Botanica richt zich op gezinnen met kinderen vanaf 8 jaar en sluit daarmee naadloos aan bij de doelgroepen van de deelnemende instellingen. Het project slaat een brug tussen natuur, kunst en wetenschap. In 2024 werden de plannen verder uitgewerkt en de startte de eerste ronde fondsenwerving. We hopen in 2027 het project op te leveren.

Moonshots: Space for Talent Tour

Sonnenborgh was in 2024 een van de locaties voor de landelijke NL Moonshots '24 – Space for Talent Tour, een initiatief van het Netherlands Space Office (NSO) en gefinancierd door het Ministerie van OCW.

Op 2 oktober presenteerden vier studententeams hun innovatieve ideeën voor de toekomst van ruimtevaart en -onderzoek, in aanwezigheid van astronaut Ulrich Walter. Ook de bezoekers kregen de unieke kans om vragen te stellen aan een echte astronaut.

MARKETING & COMMUNICATIE

Sonnenborgh hanteert een mix van online en offline marketing. Gezien het beperkte marketingbudget maken we standaard gebruik van kosteloze middelen, aangevuld met (al dan niet betaalde) vermeldingen via partnerkanalen. Onder de gratis marketingmiddelen vallen onze website, nieuwsbrief, persberichten en socialmediakanalen zoals Instagram, Facebook en X. De meeste van deze kanalen – met uitzondering van X – laten een gestage groei in volgers zien. Sinds eind 2023 kiezen we er bewust voor om X buiten onze marketingmix te houden, vanwege de ophef en ontwikkelingen op dat platform.

Voor bijzondere evenementen of specifieke doelen zetten we gericht betaalde campagnes in, zowel online als offline. In sommige gevallen worden deze campagnes mede mogelijk gemaakt dankzij sponsorbijdragen of aanvullende budgetten.

Campagnes

In 2024 hebben we onze online focus verder versterkt en verdiept. Voor de tentoonstelling Down to Earth hebben we een grootschalige online campagne opgezet. Dit gaf niet alleen extra bereik, maar zorgde ook voor een bredere positionering binnen nieuwe doelgroepen.

Daarnaast zijn we steeds datagedrevenner gaan werken. We hebben stappen gezet in het uitbreiden en analyseren van onze online data, en deze inzichten toegepast binnen lopende campagnes. Dit stelt ons in staat om gericht te communiceren en campagnes continu bij te sturen op basis van resultaten.

Een belangrijke ontwikkeling dit jaar is de implementatie van het Utrechts Cultureel Doelgroepenmodel in onze marketingstrategie. Dit model vormt inmiddels een stevige basis voor het ontwikkelen van content en het segmenteren van doelgroepen, wat leidt tot effectievere campagnes.

Tot slot hebben we een voorlopig marketingplan opgesteld voor de aankomende tentoonstelling Op Aarde – een van de grootste campagnes die we in jaren zullen draaien. Ook hierbij staat data-analyse, doelgroepgericht werken en online zichtbaarheid centraal.

Utrechts Cultureel Doelgroepenmodel

Het doelgroepenmodel is voor Sonnenborgh een waardevol instrument gebleken om beter inzicht te krijgen in de doelgroepen die we wél bereiken – en vooral ook in de groepen die we nog niet voldoende aanspreken. Deze inzichten vormen een belangrijk uitgangspunt voor onze marketingcampagnes en bij het bepalen van doelgroepen voor nieuwe programma's en tentoonstellingen.

In 2024 heeft het model ons veel opgeleverd. Zo konden we met behulp van het CDM de beoogde doelgroepen voor onze nieuwe tentoonstelling Op Aarde duidelijk in kaart brengen. Daarnaast diende het model als basis voor een verkennend doelgroepenonderzoek met het oog op een mogelijke standaard avondprogrammering.

Website, nieuwsbrief en sociale media

Door de jaren heen blijven onze online communicatiemiddelen gestaag groeien in bereik. Dit betekent meer bezoekers op de website, meer inschrijvingen op de nieuwsbrief en meer volgers op de sociale kanalen. Hieronder is deze groei inzichtelijk gemaakt.

Nieuwsbrief bereik

Ons nieuwsbriefsysteem hangt aan ons CMS. Alle mensen die zich inschrijven, komen automatisch via het CMS in een ontvangersgroep voor de juiste nieuwsbrief terecht. We hanteren twee ontvangersgroepen: die van de maandelijkse nieuwsbrief, en scholen. Hieronder staan het aantal inschrijvingen op deze nieuwsbrief.

Omdat ons nieuwsbriefsysteem gedateerd is en op verschillende gebieden te wensen overlaat, is het een wens om in 2025 over te stappen naar een ander systeem. Op deze manier zullen we betere inzichten hebben in onze analyses, onze database laten groeien en meer inzetten op e-mail marketing.

6.103 ontvangers

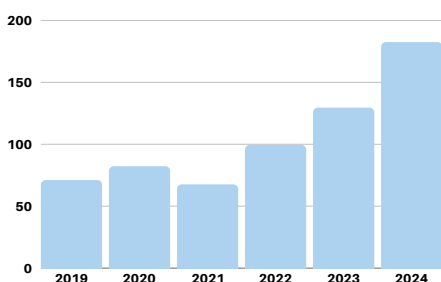
Maandelijkse
nieuwsbrief

343 ontvangers

Scholen nieuwsbrief
(186 PO en 157 VO)

Website cijfers 2023

Aantal unieke websitegebruikers

Social media cijfers

3.168
Volgers

2.315
Volgers

614
Volgers

1.169
Volgers

(Partner)samenwerkingen

Ter ondersteuning van onze communicatie werken we samen met verschillende partners, waaronder: Utrecht Marketing, Museumvereniging, Kidsproof en online kanalen als dagjeweg, wegmetsdekids en Bier & Appelsap. Samenwerkingen als deze zijn essentieel om onze evenementen en activiteiten onder de aandacht van een breder publiek te brengen.

Sinds 2023 hebben we een waardevolle samenwerking met Weerplaza. In ruil voor onze expertise – in de vorm van medewerkers met specialistische kennis – en het gebruik van onze locatie, produceert Weerplaza video's over astronomische onderwerpen die zij via hun online kanalen verspreiden. Deze samenwerking levert niet alleen mooie content op, maar ook extra bereik en meer naamsbekendheid voor Sonnenborgh. Begin 2024 is, na een positief evaluatiegesprek, besloten om de samenwerking te verlengen. Door analyse van de online data kregen we bovendien goed inzicht in wat aanslaat bij onze doelgroep. De kwaliteit van de video's is verder toegenomen, mede dankzij de inzet van green screen-techniek door de editor. Hierdoor werd er niet alleen meer in Sonnenborgh gefilmd, maar ook in de studio van Weerplaza. Helaas werd eind 2024 besloten om de samenwerking tijdelijk stop te zetten vanwege personeelstekorten bij Weerplaza.

Media

De media weten Sonnenborgh steevast goed te vinden. Een mooi compliment: we worden gezien als een betrouwbare en professionele bron van informatie als het gaat om sterrenkunde en alles daaromtrent.

Een kleine greep uit belangrijke mediavermeldingen van dit jaar:

- TV opnames voor het programma Niet Klein te Krijgen van de VPRO, met Paul de Leeuw.
- Internationale benoeming in Italiaans blad: <https://www.latitudeslife.com/2024/11/magazine-186-novembre-2024/>
- Interview over kijkavonden in het AD (foto rechts)
- Interview over samenwerking KNMI en Sonnenborgh met het AD.
- Vrijwilliger Rob van den berg bij RTL Nieuws
- Item Editie NL over schrikkeljaar (foto onder)
- Proefkonijnen bij Sonnenborgh
- Vrijwilliger Rob van den berg bij spijkers met koppen over bijbelse verhalen die niet kloppen

Opnames voor EditieNL met vrijwilliger Rob van den Berg

Interview Sonnenborgh & KNMI voor Algemeen Dagblad

BEDRIJFSVOERING

Diversiteit en inclusie

Sonnenborgh streeft naar een diverse en inclusieve organisatie. In 2023 is een heldere visie, planning en beleid opgesteld voor de periode 2024–2028. De doelen die daarin zijn geformuleerd, beginnen in 2024 zichtbaar vorm te krijgen binnen de organisatie.

In 2024 hebben we ons op verschillende manieren ingezet om Sonnenborgh toegankelijker en inclusiever te maken. Zo zijn we aangesloten bij de internationale organisatie Hidden Disabilities Sunflower. Deze beweging maakt onzichtbare beperkingen herkenbaar door middel van een discreet zonnebloem-symbool. Bezoekers die dit symbool dragen, geven hiermee aan dat ze mogelijk extra ruimte, tijd of ondersteuning nodig hebben. Voor Sonnenborgh betekent dit dat we onze medewerkers beter kunnen toerusten op het bieden van passende ondersteuning, zodat iedereen zich welkom en veilig voelt. Ook ons programma heeft hierin stappen gezet. Zo is er van ons nieuwe jongerenprogramma Down to Earth een prikkelarme versie ontwikkeld. Deze variant biedt een rustiger alternatief voor bezoekers die gevoelig zijn voor prikkels. Door het verminderen van licht- en geluidsintensiteit en het creëren van meer structuur, maken we het programma toegankelijk voor een bredere groep jongeren. Dit sluit aan bij onze ambitie om inclusief te programmeren en barrières actief te verlagen.

Daarnaast hebben we in 2024 het sanitair in het bastion volledig verbouwd. Met deze verbouwing beschikt Sonnenborgh nu over genderneutrale toiletten door het hele pand, waarmee we een belangrijke stap hebben gezet in het creëren van een inclusieve fysieke omgeving. Ook de informatievoorziening rondom toegankelijkheid is verbeterd. We hebben onze website uitgebreid met actuele en duidelijke informatie over de toegankelijkheid van onze ruimtes, voorzieningen en programma's. Hiermee zorgen we ervoor dat bezoekers vooraf weten wat zij kunnen verwachten en of zij comfortabel kunnen deelnemen aan een bezoek.

Wij weten dat diversiteit en inclusie geen eenmalige project is, maar een structureel onderdeel van ons denken en handelen. Daarom blijven we ieder jaar investeren in de ontwikkeling van ons team. In 2024 hebben meerdere vaste medewerkers trainingen gevolgd op het gebied van inclusieve werving van personeel en vrijwilligers. Ook tijdens vrijwilligersbijeenkomsten is dit thema telkens actief besproken. Door inclusie op deze manier structureel aan te kaarten, blijven we bouwen aan een veilige, open en diverse organisatiecultuur.

Tot slot is in 2024 ook de in 2023 opgestelde gedragscode verder uitgewerkt en definitief gemaakt. Deze kwam tot stand op basis van gesprekken met onze verschillende vrijwilligersgroepen, waarin in aanwezigheid van onze vertrouwenspersoon thema's als sociale veiligheid, onderlinge sfeer en het klachtenproces aan bod kwamen. De input uit deze gesprekken heeft direct bijgedragen aan de inhoud en de toon van deze gedragscode, die vanaf dit jaar richtinggevend is voor al onze medewerkers en vrijwilligers.

Freudenthal Instituut

In 2024 zijn startte een samenwerking met het Freudenthal Instituut in Utrecht. Zij doen onderzoek naar D&I-praktijk in wetenschapscommunicatie en educatie. Voor het instituut is Sonnenborgh een relevante museale praktijk omgeving om hun onderzoek en praktijk training aan te koppelen.

In de vernieuwing van het Sonnenborgh bestuur is besloten een kandidaat bestuurslid dat solliciteerde maar niet het gewenste inhoudelijke profiel had toch als trainee bestuurslid aan het bestuur toe te voegen. Lola Barends is een jonge vrouw die we hiermee de kans geven om een meer door senior niveau gevuld gremium mee te spreken.

Fair practice

Sonnenborgh is een stichting zonder winstoogmerk en heeft een ideële doelstelling. We werken met transparante projectbegrotingen die inzichtelijk zijn voor zowel het bestuur, als de partners. Jaarverslagen worden openbaar gepubliceerd.

De lonen en tarieven voor personeel stellen we vast met als richtlijn de actuele museum cao's voor ons vaste personeel en Fair Pay. Binnen onze organisatie is er daarnaast oog voor talentontwikkeling en (bij)scholing van zowel personeel als vrijwilligers d.m.v cursussen en bijeenkomsten.

In freelanceovereenkomsten met creatieven wordt altijd gewerkt met een door beide partijen vastgesteld tarief gebaseerd op de Kunstenbond tarief toets. Daarnaast worden voorafgaand aan het project overeenkomsten aangegaan waarin beide partijen afspraken maken over geleverde diensten. In zoverre Sonnenborgh werkt met wetenschappers wordt altijd onderzocht hoe een eerlijke betaling kan plaatsvinden. In veel gevallen zullen wetenschappers zelf budgetten en uren hebben om wetenschap te communiceren vanuit de instellingen waarvoor zij werkzaam zijn. Mocht dit niet het geval zijn, dan wordt een aparte overeenkomst opgesteld.

In alle gevallen zal een freelancer of anderszins meewerkend persoon zijn/haar auteursrechten op geleverde diensten behouden en zullen deze ten alle tijden ook gemeld worden. We zetten ons als stichting vervolgens in om gemaakte werken te promoten en inzichten te delen met ons netwerk. Daarnaast werken we, waar onze academische partners het toestaan, altijd met principes van Open Acces en Open Science als het gaat om wetenschappelijk onderzoek. We werken met principes van Open Source met beperkingen om het delen van inzichten uit ons werk mogelijk te maken.

Governance Code Cultuur

De uitgangspunten van de Governance Code Cultuur worden door Sonnenborgh nageleefd. Sonnenborgh is een stichting met een bestuur en directie (directeur). Het voldoet aan de professionele eisen van musea en bedrijfsvoering en heeft een ANBI-status. Het is een geregistreerd museum, heeft een A&O-statuuut, vrijwilligersbeleid, klachtenregeling en voldoet aan de principes van Governance Code Cultuur. Een bestuurder (vrijwilligersfunctie) kan maximaal twee termijnen van vier jaar deel uitmaken van het bestuur. Er is een profiel voor het bestuur als geheel met een spreiding van specifieke profielementen. Bij bestuurswisselingen wordt dit profiel geactualiseerd en zonodig bijgesteld. Sonnenborgh kent ook een Raad van Advies. De directie (directeur) wordt benoemd en ontslagen door het bestuur. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat met betrekking tot van toepassing zijnde wet- en regelgeving omtrent 'goed bestuur en goed toezicht' de statuten in lijn zijn gebracht met de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen.

Duurzaam gebouw

Plaatsen zonnepanelen

Sonnenborgh werkt samen met stadsherstel en het K.F. Hein Fonds aan een duurzaam gebouw. Het plaatsen van zonnepanelen in 2024 is onderdeel van dit traject. Sonnenborgh investeerde eigen middelen om dit te realiseren.

Vrijwilligers

In 2024 is onze groep vrijwilligers gegroeid naar 110 personen. Speciale aandacht was er voor de jongeren (tot 30 jaar) met extra uitjes en bijeenkomsten. We vinden het van belang dat naast de relatief grote groep senioren die vaak al lang verbonden zijn aan ons ook (nieuwe) jongere vrijwilligers zich welkom voelen bij Sonnenborgh.

Uitbreiding team

Eind 2024 is besloten nog eens 0,6 extra fte toe te voegen aan het team, gericht op planning en organisatie. Om hiermee de druk op het bestaande team kleiner te maken.

Veilige werkplek

Sonnenborgh moet een veilige werkplek zijn voor iedereen. In 2023 werd een vertrouwenspersoon ingesteld. In 2024 werd de gedragscode omgangsvormen definitief opgesteld. Bij het aanstellen van nieuwe medewerkers wordt hen gevraagd dit te lezen en onderschrijven.

SAMENWERKING

Sonnenborgh kent tal van samenwerkingen. Daartoe worden allereerst de stakeholders gerekend met wie we begin 2020 een nieuwe meerjarenovereenkomst sloten: gemeente Utrecht, Universiteit Utrecht, K.F. Hein Fonds en Stichting Vrienden van Sonnenborgh. Naast onze eigen inkomsten, ontvangen we ook financiële steun van de gemeente en de universiteit. Sinds 2020 maakt Sonnenborgh deel uit van de gemeentelijke cultuurconvenant. Binnen de afspraken met de gemeente valt ook dat we in voorkomende gevallen deelnemen aan stedelijke activiteiten zoals de Open Monumentendag, Culturele Zondagen, Uitfeesten etc., maar ook ruimte bieden aan activiteiten als het Festival Oude Muziek.

Centrum voor Wetenschap en Cultuur (CWC)

Sonnenborgh en CWC, met in bijzonder het UMU werken samen op verschillende terreinen. Zo ondersteunt UMU Sonnenborgh op het gebied van collectiebeheer. We werken binnen een raamovereenkomst samen aan kennisontwikkeling rond museum presentaties en bereiken van publiek- en onderwijs doelgroepen. In 2024 werkten we samen met UMU aan de ontwikkeling van een gezamenlijk project (Radio Botanica) ook in samenwerking met de Botanische Tuinen van de Universiteit. Het CWC onderschrijft de nieuwe missie en visie van Sonnenborgh en op het niveau van publieksprogrammering wordt samengewerkt.

KNMI

Met het KNMI heeft Sonnenborgh al een langlopende samenwerking. Rond ons nieuwe programma Op Aarde kreeg deze een extra impuls en werden de banden versterkt. Het KNMI en Sonnenborgh richten in 2024/25 een Fieldlab in voor stadsweerberichten in als onderdeel van het Klimaatlab programma. KNMI gaat een weerstation plaatsen op Sonnenborgh en keert daarmee terug naar Sonnenborgh waar het meer dan 100 jaar geleden vertrok. Sonnenborgh werkt samen KNMI, Universiteit Utrecht en het Milieu Centrum Utrecht (MCU) aan plannen om het stadsklimaat (met name hittestress) fijnmazig in kaart te brengen. We dragen hiermee bij aan de ambitie (gemeente en provincie) om van Utrecht

de best bemeten stad van Europa te maken. In 2024 werden de plannen voor een eerste fase samenwerking concreet uitgewerkt en startte de fondsenwerving.

Universiteit Utrecht (UU)

Sonnenborgh en de UU waren en zijn steeds innig verbonden geweest. In 2024 werden verschillende samenwerkingen gerealiseerd in 2024. We vinden veel bijval voor onze nieuwe beleidsplannen opgesteld in 2023 getuige de positieve onderschrijvingen die we ontvingen van o.a. Joost Vervoort (Universitair Hoofddocent), Wilco Hazeleger (in 2024 Decaan UU Geowetenschappen), Michiel R. van den Broeke (Professor of Polar Meteorology), Erik van Sebille (hoogleraar oceanografie en wetenschapscommunicatie) en Tom Gerritsen (Community Manager Pathways to Sustainability).

Sonnenborgh wil in de komende beleidsperiode (2025 – 2028) de verbinding met UU versterken o.a. door vanuit programma ontwikkeling aan te sluiten op UU strategische beleidslijnen zoals Pathways to Sustainability en planetary health. Hierin zoeken we samenwerking met UU-onderzoekers en zijn we voor hen naast een podium ook een transdisciplinaire onderzoeksomgeving.

In 2024 zijn concreet twee onderzoeksprogramma's opgezet die vanaf 2025 worden uitgevoerd:

Fieldlab: Gericht op hittestress in de stad Utrecht
Post voor de planeet – gericht op onderzoek naar klimaatcommunicatie.

Milieucentrum Utrecht (MCU)

Sonnenborgh ging in 2024 een samenwerking aan met MCU (o.a. uitvoerder van het Meet je Stad programma) in het kader van het Op Aarde programma en ambitie om hittestress in de stad Utrecht in kaart te brengen. MCU zorgt voor verbinding aan inwoners van Utrecht en faciliteert het installeren van meetinstrumenten in de stad.

Centrale Bibliotheek Utrecht

Voor het programma onderdeel Post voor de Planeet in het Op Aarde programma werd een samenwerking met de centrale bibliotheek besproken. In 2025 wordt de bibliotheek partner en locatie voor brievenschrijf workshops.

Centraal Museum

Met het centraal museum werd samengewerkt rond de tentoonstelling Geloof en Wetenschap. We organiseerden een gezamenlijke publieksavond.

REPRESENTATIE

- **Ecsite conferentie**

Sonnenborgh presenteerde haar toekomstvisie voor musea tijdens de jaarlijkse Ecsite conferentie in Ljubljana. Onze sessie - Future roles for science museums: Complex issues and societal change – kreeg een hoge waardering en was één van de best bezochte sessies op Ecsite. We werkten samen met: Christianne Blijleven, Athena Institute, Vrije Universiteit Amsterdam; Martina Griesser-Stermscheg, Technisches Museum Wien; Pedro Russo, Ciência Viva PT / Leiden University NL, Riina Linna, Finnish Museum of Technology; and Menno Tummers, VSC – Dutch Association for Science Centres and Museums.

- **Programmaraad VSC (Vereniging van Science centers en wetenschapsmusea)**

In 2024 trad directie Giovanni Stijnen toe tot de programmaraad van de VSC.

- **Klimaat Onderzoek Initiatief Nederland (KIN)**

In 2024 heeft Sonnenborgh zich gemeld bij het KIN als aspirant Pact-lid. In 2025 werken we de samenwerking met KIN verder uit.

- **Koepel overleg musea Utrecht**

Sonnenborgh neemt deel aan het koepel overleg musea in Utrecht. We zijn de 'buddy' van Universiteit museum Utrecht

INTERNATIONAAL

European Pavilion – Liquid Becomings (European Cultural Foundation)

Het was een eer om als locatie en partner te worden gevraagd voor het EU-programma Liquid Becomings. De winnaar van het European Cultural Foundation tweejaarlijkse sponsorprogramma. 'Het Europees paviljoen is gemaakt in opdracht van de European Cultural Foundation als een kunstprogramma dat Europa verkent en verbeeldt, en een unieke kans biedt om te bevragen wat Europa is en wat het kan of zou moeten worden.

We brachten kunstenaars uit het programma Liquid Becomings samen met onderzoekers Joost Vervoort (Universiteit Utrecht) en Madelaine Ley van de TU Delft en organiseerden een avond over het mysterie van het leven (Infrastructures of Mystery).

Bezoek Oekraïne ambassadeur (Stichting Vital'nya)

Het was een voorrecht om bij te dragen aan het evenement van de Vital'nya Foundation in Sonnenborgh - museum & sterrenwacht en het podium te delen met de ambassadeur van Oekraïne Oleksandr Karasevych. We deelden verhalen over licht, verbinding en het vinden van hoop in deze uitdagende tijden in verband met het Sint Maarten Festival van Utrecht. Met prachtige muziek van het SonCe Trio.

Future Oriented Museum Synergies (FORMS)

Sonnenborgh is onderdeel van het internationale FORMS netwerk. FORMS richt zich op musea en culturele instellingen die toekomstdenken in hun programmering willen ontwikkelen of al aanbieden.

IN 2024 WERKTEN WE SAMEN MET ONDER ANDERE:

- Gemeente Utrecht
- Universiteit Utrecht
- KNMI
- Centrum voor Wetenschap en Cultuur (CWC)
- Qeet
- K.F. Hein Fonds
- Stadsherstel
- Museumvereniging
- IMAU
- Utrecht Marketing
- SUM (koepel overleg)
- Cultuur & School
- Weerplaza
- VSC (programmaraad)
- Ecsite
- PlaNED
- KNYWS
- Jongeren Werkgroep Sterrenkunde
- Festival Oude Muziek
- Stichting Ogen en Oren tekort
- Utrecht Marketing
- INTK
- Petje Af
- Kring Minnaert
- Forms (Future Oriented Museum Synergies) / Moti
- Tanja Koning
- Rinke Vreeke
- Marianne Fokkens
- Douwe vd Werf
- LUS designs - Maarten van den Sanden
- Milieu Centrum Utrecht / Meet je Stad

ONDERZOEK & ONTWIKKELING

De komende jaren staan voor Sonnenborgh in het teken van vernieuwing, verdieping en verbinding. In onderzoek en ontwikkeling ligt de focus op het uitwerken en concretiseren van onze nieuwe missie en visie. Daarbij staan het realiseren van vernieuwende programma's, het evalueren van publiekswaardering en het versterken van relaties met stakeholders en partners centraal. Deze koerswijziging markeert een volgende stap in de ontwikkeling van Sonnenborgh als centrum van wetenschap, cultuur en maatschappelijke dialoog.

Sonnenborgh ambieert dé plek te zijn waar verleden en toekomst samenkomen. Vanuit deze visie positioneert de organisatie zich stevig op drie pijlers: de sterrenwacht, het museum en de locatie. Als grootste publiekssterrenwacht van Nederland biedt Sonnenborgh een breed programma-aanbod. Het museum transformeert verder tot een ruimte voor exploratie, reflectie en gesprek, waar wetenschap, kunst en cultuur elkaar ontmoeten. De locatie groeit uit tot een centrale ontmoetingsplek voor publiek en professionals rond thema's als astronomie, weerkunde, klimaat en planetaire gezondheid. In de nieuwe beleidsperiode richt Sonnenborgh zich op interactieve vormen van wetenschapscommunicatie. Makers krijgen meer ruimte, en er wordt nadrukkelijk inter- en transdisciplinair gewerkt. Deze benadering draagt bij aan een nieuwe visie op planetair bewustzijn en gezondheid. Tegelijkertijd blijft het museum trouw aan haar karakteristieke aanbod op het gebied van wetenschappelijke geschiedenis en universitair erfgoed. Door deze traditie te combineren met actuele thema's zoals klimaatverandering, ontstaat er een rijk en relevant programma.

Sonnenborgh versterkt bovendien haar rol als brug tussen wetenschap en samenleving. Nieuwe sleutelprogramma's, zoals het Klimaatlab, verbinden academisch onderzoek aan publieksactiviteiten. Er wordt samengewerkt met onder andere de Universiteit Utrecht, de gemeente Utrecht en het KNMI. Daarbij worden ook

internationale netwerken aangeboord voor kennisuitwisseling en samenwerking rond thema's als museale innovatie en de Sustainable Development Goals.

Sonnenborgh kijkt vooruit, maar blijft stevig geworteld in haar geschiedenis en in de stad. Zo ontwikkelt zij zich tot een eigentijdse ontmoetingsplek waar wetenschap tot leven komt, midden in Utrecht.

Maatschappelijke relevantie centraal:

Meer focus op wat Sonnenborgh betekent voor de stad, haar inwoners en de Universiteit Utrecht; nieuwe programma's (zoals het Klimaatlab) ontstaan vanuit deze maatschappelijke betrokkenheid.

Inhoudelijke vernieuwing en positionering:

Ontwikkeling van strategische programma's in samenwerking met de culturele gemeenschap, gemeente Utrecht, UU en KNMI; meer samenwerking in consortia voor grotere impact.

Nieuwe (research)partnerschappen:

Actief zoeken naar samenwerkingen met academische partners zoals de UU, met nadruk op een multidisciplinaire aanpak (bèta, sociale en geesteswetenschappen) in wetenschapscommunicatie en educatie.

Koppeling onderzoek en publieksprogramma's:

Onderzoek terugbrengen naar Sonnenborgh en verbinden aan publieksactiviteiten; bijdragen aan het Open Science programma van de UU en het versterken van citizen science in Utrecht.

Internationale aansluiting:

Meedoen aan internationale netwerken rond SDG's en museale innovatie; gebruikmaken van internationale best practices op het gebied van public engagement.

ONDERZOEK

Vanaf 2024 zijn we bij Sonnenborgh in onze programma ontwikkeling ook gestart met opzetten van strategisch onderzoek gericht op museum ontwikkeling, wetenschapscommunicatie en citizen science.

Op Aarde: een nieuw signatuurprogramma

Vanaf 2025 lanceert Sonnenborgh het Op Aarde programma: een vernieuwend signatuurprogramma dat onze nieuwe missie en visie belichaamt. Na een voorbereidende fase in 2023, start de ontwikkeling in 2024, met de opening gepland begin 2025. Het Klimaatlab vergroot klimaatbewustzijn door wetenschap, verhalen en een kosmisch perspectief te verbinden. Centraal staat het stimuleren van verwondering over het leven op aarde en het doorbreken van de 'crisis van verbeelding'. Publieke participatie is essentieel: bezoekers worden actief betrokken bij denken en doen. Het programma omvat een tentoonstelling, educatie, een fieldlab met KNMI en een doorlopend publieksaanbod in een transdisciplinaire setting

Fondsen

Met succes zijn verschillende fondsen geworven in 2024 (VSB fonds, K.F. Hein Fonds en Mondriaanfonds en de Vrienden van Sonnenborgh). We waren zeer te spreken over de waardering door allen, maar in het bijzonder het Mondriaanfonds dat schreef:

"De innovatieve kwaliteit van de activiteiten uit het plan Op Aarde beoordeelt de commissie als ruim voldoende. Zij meent dat de aanpak van het museum voorbeeld stellend is voor het erfgoedveld. De commissie waardeert in het bijzonder dat het museum vanuit de eigen wetenschappelijke historie een vernieuwend perspectief inzet en zo verschillende partijen en disciplines met elkaar verbindt op een actueel maatschappelijk onderwerp als klimaatverandering."

BIJ HET PROGRAMMA 'OP AARDE'

Essay

We deden in 2024 een literatuurstudie naar klimaatcommunicatie in musea en schreven een essay over onze bevindingen: Musea als spelers in de strijd tegen klimaatverandering: De zoektocht van Sonnenborgh. We bespreken de rationale achter meer focus op klimaat / planetaire gezondheid bij Sonnenborgh en onze conceptuele aanpak.

Embedded research museum ontwikkeling
Met het VU Athena Instituut gingen we samenwerking aan gericht op het (interne) ontwikkeltraject Op Aarde. Onderzoeker Keje Boersma volgt ons team in het ontwikkelproces met als onderzoeksvraag: Hoe ontwikkelt een initieel idee over een nieuw klimaatprogramma gebaseerd op een nieuwe museale missie en visie zich in de ontwerp praktijk? Doel is deze observaties bij elkaar te brengen in 2025 in een publicatie gericht op academische onderzoekers (musea) maar ook voor de museale praktijk. Met o.a. het VU Athena Instituut (museum studies) kan een langjarige verbinding worden aangegaan waarin we ook de volgende ontwikkelstappen bij Sonnenborgh laten onderzoeken en inzichten toegankelijk maken voor onderzoekers en museum professionals.

Klimaatcommunicatie

In het programma onderdeel Post voor de planeet waarin mensen een brief schrijven aan de aarde willen we samen met onderzoekers van de UU (literatuurwetenschap, ecologische rouw en klimaatcommunicatie) analyses maken van de brieven. Wat leren de brieven ons over de tijdsgeest en hoe mensen hun relatie met de aarde zien?

Dit is voor ons de start van een hopelijk langdurige nieuwe verbinding met onderzoek en mogelijk ook onderwijs aan de UU rond klimaatcommunicatie en de UU-programmalijn Planetary Health. In 2024 stelden we in verkennende gesprekken met de UU vast dat er wederzijds veel enthousiasme is. In 2025 worden plannen verder uitgewerkt en volgt een eerste ronde fondsenwerving.

Burgerwetenschap (Hittestress / citizen science)

Stadsbewoners worden steeds vaker blootgesteld aan hittestress. Het langdurig en consistent monitoring van het stadsklimaat om de hittestress die van invloed is op de stedelijke omgeving en haar inwoners, is echter nog steeds onderontwikkeld. Meteorologische waarnemingen van burgers zijn essentieel om het stadsklimaat in detail te monitoren, maar fragmentatie en diversiteit in burgermetingen verhinderen effectief gebruik. In de samenwerking tussen Sonnenborgh, KNMI, UU en MCU staat dit onderwerp centraal. Onze inzet is via MCU en actieve werving bij Sonnenborgh inwoners van Utrecht enthousiast te maken als burgerwetenschapper en mee te doen in dit programma en daarmee het citizen science netwerk in Utrecht te versterken.

Utrecht de best bemeten stad van Europa

Het hittestress onderzoek past bij de ambitie van gemeente en provincie Utrecht, de ROM, economic board, KNMI RIVM en UU om van Utrecht de best bemeten stad van Europa te maken. Met ons onderzoek en het plaatsen van een KNMI-weerstation op Sonnenborgh nemen we eerste concrete stappen in deze ambitie en dragen bij aan dit ambitieuze plan.

Utrecht best bemeten stad

Regio Utrecht wil koploper worden om de best gemeten stad in Europa te worden en daarmee inspiratie te zijn voor andere steden. Dit moet o.a. gaan leiden tot nieuwe samenwerkingen en kansen bieden voor profilering, meer inzicht in klimaat in de stad en gezondheid. De gemeente Utrecht, provincie, het KNMI, Universiteit Utrecht, RIVM, Economic Board en ondernemers werken samen in dit ambitieuze plan. Binnen dit plan wordt hitte(stress) een belangrijk speerpunt. Er zijn al veel activiteiten in de regio Utrecht op het vlak van metingen in de stad en in aanpalende

projecten wordt op het technische vlak gewerkt aan standaarden voor data uitwisseling en duurzame opslag. Dit draagt bij om de versnippering en het tijdelijke karakter van veel burgerinitiatieven te verhelpen. Het voorgestelde project heeft deze technische component niet en is gericht op de verbinding met de burgers en de (wetenschaps) communicatie. Zonder de hulp van de gewone Utrechters wordt de ambitie om tot best bemeten stad te worden niet gehaald.

GESPREK EN DIALOOG

Bij het project Schurende Dialogen

Wetenschapsmusea net als andere musea worden steeds meer de plek van dialoog tussen wetenschap en samenleving. Sonnenborgh wil die rol ook meer gaan vervullen. We hebben daarom in 2023 besloten om aan het onderzoeksproject Schurende Dialogen deel te nemen.

WAAR WILLEN WE NAARTOE?

Onze ambitie is Sonnenborgh de komende jaren als een Transdisciplinaire leeromgeving verder te ontwikkelen. Een museum dat verschillende ontwerp- en wetenschapsdisciplines de ruimte geeft om te onderzoeken, maken, verbeelden en samen te leren. Altijd gericht op ons publiek en met de doelstelling voor hen een nog aantrekkelijker, artistiek vernieuwend en relevanter aanbod neer te zetten.

We blijven een sterrenwacht en museum dat zich altijd ook richt op haar cultureel-wetenschappelijke historie. Maar, we voegen er een nieuwe dimensie aan toe, die in lijn ligt met wat het onderzoeksinstituut vroeger betekende.

Nieuw planetarium

In 2024 is onderzoek gestart naar een nieuw technisch systeem voor ons planetarium. In 2025 wordt een nieuw systeem geïmplementeerd. Daarmee kan Sonnenborgh een diverser en visueel aantrekkelijker publiek- en scholenprogramma voor het planetarium samenstellen. Ook het vertonen van films wordt mogelijk.

Werkgroep sterrenkijken toekomst Sonnenborgh

Sonnenborgh is in 2024 gestart met een verkenning sterrenkijken voor de lange termijn continuïteit. Een werkgroep van staf leden en vrijwilligers onderzoekt hoe het sterrenkijken bij Sonnenborgh ook op de lange termijn aantrekkelijk blijft voor verschillende doelgroepen en hoe het . Bovendien kijken we naar een diverser aanbod (andere vormen van waarnemen) en

New Planetary Narratives

Het traject New Planetary Narratives dat we zijn gestart in 2023 leverde in 2024 een eerste format voor een dialoog-programma op. We onderzoeken verder hoe de inzichten uit deze verkenning een plek kunnen krijgen in het nieuwe aanbod bij Sonnenborgh.

Post academisch leren op Sonnenborgh – een in huis programma voor professionals

Sonnenborgh is in 2024 gestart met verkennende gesprekken met de UU om voor professionals een post-academische leergang te ontwikkelen. De locatie Sonnenborgh en de nieuwe visie gericht op o.a. een gezonde planeet gekoppeld aan de

academische kwaliteit van de UU kunnen op een aansprekende wijze bij elkaar komen. We werken in 2025 de plannen verder uit. Zo ontwikkelen we ook voor deze doelgroep uniek aanbod waarmee we onze positie als centrum en de relevantie van Sonnenborgh versterken.

Educatie

- Meer aanbod voor het VMBO

In 2024 werden gesprekken gestart tussen onderwijs bureau Wismon, de scholen gemeenschap Yuverta en Sonnenborgh. Inzet is aanbod te ontwikkelen specifiek voor het VMBO.

- Aansluiting op het nationale programma Techkwadraat

Sonnenborgh sloot in 2024 aan bij het nationale programma Techkwadraat (gericht op regionale samenwerkingen tussen o.a. scholen, musea en bedrijven in het consortium 'Techkwadraat Utrecht Midden'.

ORGANISATIE

Sonnenborgh is een professionele vrijwilligersorganisatie, met intussen zo'n 110 vrijwilligers en een kleine, vaste staf van 5,2 fte. De vaste staf, het team, ondersteunt de vrijwilligersorganisatie en zorgt voor planning en organisatie van activiteiten, werven en begeleiden van vrijwilligers, roostering, ontwikkeling van (educatie)programma's, financieel beheer, verhuur, marketing en communicatie, onderhouden van contacten met externe partijen en ondersteuning van het bestuur.

De vrijwilligers hebben verschillende functies en terreinen waarop zij werkzaam zijn. Sonnenborgh heeft: publieksbegeleiders, baliemedewerkers, een Technische Dienst, huismeesters, mensen die helpen bij de sociale media, de tuin etc. Ook het bestuur en een aantal adviseurs kunnen tot de vrijwilligers gerekend worden. De omvang van de werkzaamheden van de vrijwilligers ligt rond de 6 fte.

In 2024 heeft Sonnenborgh de capaciteit van de staf opgeschaald van 4,4 fte (in 2022) naar 5,2 fte. Hiermee ontstond ruimte om naast de reguliere werkzaamheden ook een deel innovatie en programmaontwikkeling binnen de organisatie mogelijk te maken.

Bestuur

Sonnenborgh kent een stichtingsvorm onder leiding van een bestuur, die de uitvoerende en voorbereidende taken en het beheer heeft gemandateerd aan een directeur - met uitzondering van het aangaan van financiële verplichtingen boven de €15.000. Het bestuur vergaderde in 2024 zesmaal.

De samenstelling van het bestuur wijzigde in 2024. Gerard van der Steenhoven (verbonden aan het Ministerie van BZK, het klimaat Onderzoek Initiatief Nederland en voormalig hoofd-directeur van het KNMI) trad toe als voorzitter.

Vrijwilligers

Loran Aelbers, Hans Averdijk, Rob van den Berg, Lise Berghuis, Felix Bettonvil, Michelle Binders, Margot van Blommenstein, Bo van den Bosch, Corry Boer, Marinka de Boer, Thijs Brabers, Rob Bronckers, Sjef Buil, Getske Buis, Frans Cornelis, Huub Corsius, Irene Das, Lukas Deknatel, Femke Dijkman, Juliard van Donkersgoed, Kelly Drabbels, Mat Drummen, Rens Elbertsen, Hans van 't Erve, Tjerk Feenstra, Sietse Felix, Nicole Franssen, Anneke Ganzevoort, Martien Geers, Daniël Goudena, Marleen Grieles, Julia de Groot, Gerard Hafkenscheid, Floor Hamer, Roel van Harten, Freek Heemels, Chris Heil, Siem Heisterkamp, Mara Helder, Wieke Hendriks, Eric van Hoof, Lynn Immel, Coen IJwema, Denise Jakoby, Hans de Jongh,

Sierk de Jongh, Jelmer Jonker, Roy Keeris, Christy, Kelderman, Jan Klaaskate, Anneloes Klaassen, Kasper Kop, Valerie Krah, Lina Kremer, Kees Kroon, Mathijs Kuiper, Geert Kuitenbrouwer, Jan Kuperus, Gertrude Laan, Piet Langerak, Simone Lingbeek, Ilya van der Marck, Edwin Mathlener, Irene Meekes, Maarten Mulder, Peter Nauta, Zeb Németh, Andrew Nijland, Gert-Jan Nooren, Marijke van Noort, Bas Nugteren, Dragana Okolic, Frits Oosting, Leon Oostrum, Rianne Plantenga, Sanne Reckman, Marc Reumerman, Daniëlle van Rhijn, Michiel Roemer, Gert-Jan Schurer, Nick Schutgens, Marc van der Sluys, Hennie Sohl, Ton Spaninks, Stan Spoor, Peter Swaanenvelt, Nasr-Eddine Tallih, Wim Timens, Philip Timmer, Casper Vedder, Janine van Veldhuizen, Jiri Verkijk, Roos Verbruggen, Kees Vergouwen, Mariet Verhelst, René Verjans, Bob Vermeent, Anja Vernooij, Otto Vervaart, Lisa Verwijmeren, Marianne Visser, Rob de Vries, Leonie Walta, Robert Wielinga, Gert Wilkens, Dick Wolschrijn, Meili Xia, Imsook Yoo, Marjolein Zwiep.

Staf (vaste personele bezetting)

Directie

Giovanni Stijnen (0,9 fte)

Bedrijfsvoering/zakelijke leiding/events

Natasja Peerdeman (0,9 fte)

Communicatie en marketing

Emma Vendel (0,7 fte)

Backoffice, vrijwilligers:

Sterre Bergevoet (0,8 fte)

Educatie en vrijwilligers

Laura van Waas: (0,8 fte)

Educatie en projecten

Fiona Karl (0,5 fte)

Finance

Jerry van der Weert (0,6 fte)

Bestuur Stichting Museum Sterrenwacht Sonnenborgh

Felix Betonville lid en voorzitter tot 01-11-2024

Gerard van der Steenhoven lid en voorzitter sinds
01-11-2024

Steeff Klop - penningmeester per 6-7-2020

Danielle Kikken - secretaris per 16-09-2022

De heer L.B.F.M. Hoff-Waters - lid per 18-7-2019

Mevrouw N.E. Meijer - lid per 28-1-2019

De heer P. De Haan - lid per 20-9-2021

Lola Barends - lid trainee per 01-11-2024

Directie Giovanni P.M. Stijnen - per 01-06-2022

Bestuur Stichting Vrienden van Sonnenborgh

In 2024 bestond het bestuur van de Stichting
Vrienden van Sonnenborgh uit:

Hans Mellink

Bas Nugteren

Jan van der Geest

Steeff Klop

Voorzitter

Secretaris

Penningmeester

Lid vanuit bestuur

Sonnenborgh

In 2023 werden de statuten van de stichting
vernieuwd en vereenvoudigd; op 20 februari 2024
zijn deze bij de notaris getekend. Ook werd een
nieuw protocol opgesteld ten behoeve van het
toekennen van aanvragen voor projectsteun door
Sonnenborgh mede met het oog op de specifieke
bepalingen van de drie fondsen die het grootste
deel van het vermogen van de stichting uitmaken.

Raad van Advies

Gerard van der Steenhoven - directeur KNMI,
opgevolgd door Maarten van Aalst.

Henk Kummeling - rector magnificus, Universiteit
Utrecht

Michiel van den Broeke - directeur IMAU/UU

Sebastiaan de Vet - voorzitter KNVWS

Frans Stravers - hoofd communicatie SRON

Hans Mellink - voorzitter Vriendenstichting

Emma Vendel

Julia de Groot

Laura van Waas

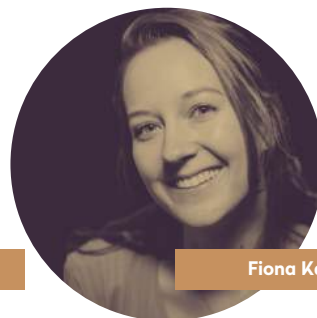
Giovanni Stijnen

Jerry van der Weert

Natasja Peerdeman

Fiona Karl

Organisatie, onderhoud en beheer

In 2024 is geconstateerd dat de Sonnenborgh organisatie in werkwijzen, systemen en faciliteiten extra onderhoud en optimalisering nodig heeft. Na oplevering van het Op Aarde programma, gaan we een periode inlassen waarin de focus hierop zal liggen. Doel is om de organisatie verder te versterken en klaar te maken om de komende beleidsperiode t/m 2028 de werkdruk beheersbaar te houden.

DANK AAN PARTNERS

UTRECHT

Universiteit Utrecht

**kfhein
fonds**

Koninklijk Nederlands
Meteorologisch Instituut
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

**museum
vereniging**

IMAU

Institute for Marine and
Atmospheric research Utrecht

**Utrecht
Marketing**

CULTUUR
SCHOOL
UTRECHT

VSE

NETWERK VAN
WETENSCHAPSMUSEA
EN SCIENCE CENTRA
www.vsc-netwerk.nl

PLANed.
Vereniging van Nederlandstalige Planetaria

MIQTI

DutchCu|ture

BIJLAGE 1

FINANCIEEL OVERZICHT

Staat van baten en lasten

Bedragen in €

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
BATEN			
Publieksopbrengsten			
[1] Inkomsten museumbezoek	92.994	98.000	98.522
[2] Inkomsten programmering en educatie	123.805	110.000	107.739
[3] Inkomsten museumwinkel en koffiecorner	17.441	15.500	17.509
[4] Inkomsten ontvangsten en zaalverhuur	91.576	117.500	120.807
	325.815	341.000	344.577
Bijdragen uit private middelen			
[5] Bijdragen vriendenstichting en particulieren	18.554	20.000	21.266
[6] Bijdragen bedrijven en instellingen	62.007	61.583	52.993
[7] Bijdragen private fondsen	-	-	24.714
	80.561	81.583	98.973
Subsidies			
[8] Structurele subsidie gemeente Utrecht	154.903	154.903	150.391
[9] Incidentele subsidies	-	-	-
	154.903	154.903	150.391
Totaal baten	561.279	577.486	593.942
LASTEN			
Beheerlasten			
[10] Huisvesting	91.808	109.243	106.535
[11] Afschrijvingen	5.016	2.000	1.148
[12] Organisatiekosten	54.482	71.229	102.007
[13] Personeelskosten	380.724	349.367	296.005
	532.031	531.839	505.695
Activiteitenlasten			
[14] Activiteitenlasten materieel	32.773	25.000	35.195
[15] Activiteitenlasten personeel	-	20.000	339
[16] Projectlasten	3.662	-	21.860
	36.434	45.000	57.394
Totaal lasten	568.465	576.839	563.089
Saldo uit normale bedrijfsvoering	-7.186	647	30.853
Bijzondere baten			
[17] Bijdragen uit coronasteunmaatregelen	-	-	-
[18] Bijdragen uit bestemmingsfonds businessplan	-	-	-
Exploitatieresultaat	-7.185	647	30.853

Resultaatbestemming

[18] Bijdragen ihkv businessplan			
[19] Toevoeging resultaat aan bestemmingsfondsen	-1.983		
Toevoeging resultaat aan algemene reserve	-5.202		
	-7.185	-	-

BIJLAGE 2

Reacties op nieuwe koers

"Sonnenborgh biedt in de laatste jaren een unieke plek voor het verbinden van verschillende ervaringsniveau's – de relatie met de kosmos, de relatie van mensen met zichzelf, en de relatie tot maatschappelijke uitdagingen. Hoe komen we van verwondering tot verandering? Giovanni en het Sonnenborgh-team werken hard aan programma's die deze visie tot leven brengen. Mijn eigen samenwerkingen vanuit het Copernicusinstituut voor Duurzame Ontwikkeling en vanuit de Transforming Cities Hub van het Pathways to Sustainability-programma zijn heel positief geweest – op het thema New Planetary Narratives en ons eigen 'Infrastructures of Mystery'-thema hebben we al meerdere waardevolle samenwerkingen gehad die ook voor bezoekerspublieken en nietacademische actoren erg waardevol zijn geweest"

Joost Vervoort, Universitair Hoofddocent Transformative Imagination en leider, Transforming Cities Hub, Geosciences, UU

"Het is mij een groot genoegen om Sonnenborgh – Museum & Sterrenwacht aan te bevelen in haar nieuwe fase van ontwikkeling. Sonnenborgh heeft een uitstekende reputatie opgebouwd in het op een toegankelijke manier samenbrengen van educatie en wetenschappelijk onderzoek. Sonnenborgh speelt daarmee een belangrijke rol in het vergroten van het publieke bewustzijn over thema's zoals het veranderende klimaat. Hun vernieuwde missie om thema's als planetair denken en klimaatverandering centraal te stellen, sluit naadloos aan bij de huidige wetenschappelijke en maatschappelijke behoeften. Het museum heeft een lange geschiedenis van samenwerking met de Universiteit Utrecht. De plannen van Sonnenborgh om deze samenwerking verder te verdiepen en een platform te worden voor UU-gerelateerd onderzoek in wetenschapscommunicatie en educatie zijn bijzonder waardevol. De stappen die ze hebben gezet op het gebied van fondsenwerving en hun strategische visie voor de toekomst, tonen hun toewijding en capaciteit aan om duurzame samenwerkingen te realiseren. Ik steun hun visie van harte en hoop dat de samenwerking in de komende jaren verder zal worden uitgebreid."

Michiel R. van den Broeke, Professor of Polar Meteorology

Als hoogleraar Public Engagement en Science Communication ben ik heel blij met de sterke band tussen de Universiteit Utrecht en Sonnenborgh. Ik vind het waardevol om letterlijk zo dichtbij een partner te hebben waar we een kleinschalige proeftuin hebben; als mooie aanvulling naast het UMU. Het nieuwe Klimaatlab is daar een uitstekend voorbeeld van. Het verhaal van weerkunde, klimaat en aardobservatie vanuit de ruimte komt mooi samen op de unieke locatie en geschiedenis van Sonnenborgh, en dat biedt kansen voor ons onderzoek naar de effectiviteit van wetenschapscommunicatie door klimaatwetenschappers in het kader van ons nieuwe NWO-Summit EMBRACER project."

Erik van Sebille, hoogleraar oceanografie en wetenschapscommunicatie

BIJLAGE 2

Reacties op nieuwe koers

"Binnen Pathways to Sustainability werken we al geruime tijd met veel voldoening samen met Sonnenborgh. Verschillende projecten binnen het strategisch thema hebben we samen met de sterrenwacht georganiseerd. Daarbij bleek in het bijzonder waardevol hoe de twee instituten ieder een heel ander publiek bereiken en elkaar op dat vlak dus perfect aanvullen. Ook de toekomstplannen van Sonnenborgh voor de oprichting van het Klimaatlab biedt academici van alle faculteiten (inclusief die van Geesteswetenschappen, getuige het 'brief aan de Aarde-project') een kans om een breed publiek te bereiken. Samenwerking met Sonnenborgh is voor de Universiteit Utrecht een uitgelezen manier om de maatschappelijke impact van de universiteit verder te versterken."

Tom Gerritsen, Community Manager Pathways to Sustainability